

Шкворченко Н. М.,кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри романо-германської філології та методики викладання іноземних мов
Міжнародного гуманітарного університету**ТОКСИЧНА ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ У США,
ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ Й УКРАЇНІ (КОНТРАСТИВНИЙ АСПЕКТ)**

Анотація. Статтю присвячено визначенню дискурсивних контрастів токсичної політичної комунікації у США, Великій Британії й Україні. Об'єкт дослідження – політичні дискурси США, Великої Британії й України, предмет аналізу – контрастивне моделювання токсичної політичної комунікації у зазначених дискурсах. Під токсичною політичною комунікацією розуміється такий тип взаємодії, який характеризується високим ступенем агресивної (вербальної та/або невербальної) поведінки різних учасників політичного дискурсу, що завдає моральної шкоди або дискримінує опонента за расою, національністю або гендером, внаслідок чого такого політика (політиків) *сприймають* і потім *визначають* як токсичного (токсичних). Модель токсичної політичної комунікації включає семантичний, вербальний, невербальний, екстралінгвальний рівні та є основою порівняння (*tertium comparationis*) у двобічному зіставленні різнорівневих засобів вираження токсичності в американському, британському й українському політичних дискурсах. До вербальних маркерів токсичності у мовленні політиків належать наявність словесної агресії (булінг, обзивання, загроза, розпалювання страху, расові образи) з використанням тактик газлайтінга і нез'язаної мови, підроблена емоційність за допомогою голосу і жестів / мови тіла з метою заплутати слухача, а також невиражених змістів, які лише маються на увазі або опускаються (імпліцитна токсичність). Дискурсивними контрастами токсичної політичної комунікації є дискримінація за ознакою раси (BlackLivesMatter) або гендеру (MeToo) (США); міграція і євроскептицизм (Brexit), англійський націоналізм (Scotxit, NI-xit), відмова принца Гаррі та його дружини Меган Маркл від виконання королівських обов'язків (Megxit) (Велика Британія); територіальний і політичний суверенітет («незалежність»), мовне питання («Двомовність»), національна ідея («Армія. Мова. Віра») (Україна). Перспективною є розробка дискурс-портретів токсичних політиків у різних лінгвокультурах / дискурсах із урахуванням мотиваційних настанов, маніпулятивних механізмів впливу на різні види аудиторії, стратегій і тактик лінгвального вираження токсичності із включеними жестовими та мімічними компонентами.

Ключові слова: токсичний, політична комунікація, семантичний, вербальний, невербальний, екстралінгвальний, США, Велика Британія, Україна, дискурс, контраст.

Постановка проблеми. Під *політичною комунікацією* розуміють процес передачі, обміну політичною інформацією, який структурує політичну діяльність і надає їй нового значення, формує громадську думку і політичну соціалізацію громадян з урахуванням їхніх потреб та інтересів [1, с. 162]. Поява токсичних інформаційних контентів у політичній комунікації призводить до негативного впливу на світосприйняття грома-

дян і, як наслідок, руйнування сформованої громадської думки та соціально-політичної поведінкової моделі всіх учасників передвиборчого процесу [2–4]. Токсична дія будь-якого інформаційного контенту формується візуальним, вербальним і асоціативним векторами [5], вербальна токсичність, на відміну від візуальної, впливає насамперед на слухове сприйняття, яке далі може породжувати деструктивну реакцію у формі образ, інвективної лексики та ін. [6, с. 76].

Під час політичної онлайн-комунікації токсичні інформаційні контенті розповсюджуються за допомогою роботизованих акаунтів [7] і хештегів, що виконують функцію токсичних «спускових гачків», наприклад, #StopTheSteal («Не дамо вкрасти перемогу!»): цей хештег виник після оголошення попередніх результатів і перемоги Джозефа Байдена і перетворився на гасло низки масових протестних заходів, кульмінацією яких був штурм Капітолію прихильниками Дональда Трампа [8]. Тому дослідження механізмів *токсичної політичної комунікації* та продукованих політиками токсичних контентів є актуальним як для розуміння взаємодії комунікантів з урахуванням етноспецифічних чинників в англійській та українській мовах / американській, британській та українській лінгвокультурах, так і для розробки методів захисту від різних форм патогенного впливу в електоральний період [9, с. 133; 10, с. 85; 11, с. 129].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом феномен *токсичності* (англ. *toxicity*) розглядається як певний соціальний спосіб, який слугує руйнуванню наявних порядків, колективів і відносин і семантично пов'язується з такими явищами, як *токсична шкода* (англ. *toxic harm*) – характерна форма насильства, спрямована на зміну порядку на одному соціальному рівні та зміцнення нового порядку на іншому, і *токсична політика* (англ. *toxic politics*), котра дозволяє процвітати деяким політичним і економічним формам, роблячи їх допустимими [12, с. 334–340]. У психології взаємин під токсичністю розуміється надзвичайно різка, зловмисна або *шкідлива якість* людини, яка може бути притаманна людині або її окремим вчинкам і / або висловлюванням і проявлятися у неприємних особистих нападах і різких зауваженнях до партнера по комунікації (політичного опонента) (8).

Якщо в інформаційному просторі певна ідеологія або думка просувається без поваги, розуміння, толерантності та співчуття до інших, вона неминуче обмежує права людини та стає приводом для токсичних соціальних конфліктів [13]. ЗМІ, які є одними з основних чинників маніпулятивного впливу на свідомість людини, можуть легко використовуватися як носії *токсичних ідеологій* (англ. *toxic ideologys*), де медійні особистості, котрим платять за те, що вони висловлюють певні думки, щоб впливати на маси, також можуть характери-

зватися як токсичні, наприклад, Джим і Рон Воткінси, Скотт Атлас, Джастін Бібер, Ліндіс Лохан (США), Меган Маркл, Принц Гаррі (Британія), Ольга Фреймут, Дмитро Гордон, Юлія Мендель (Україна).

В Інтернет-комунікації використовується поняття «токсичний онлайн-контент» (англ. *toxic online content*), під яким розуміється такий зміст виступу / коментаря у соціальних мережах будь-якої публічної фігури (політика, громадського діяча, релігійного лідера, авторитета в галузі медицини), у якому експлікуються ненависні, агресивні або образливі вирази, що дискримінують гендер, соціальну орієнтацію, расу, національність, інвалідність адресата та призводять до поширення негативного сприйняття цієї фігури у пабліку (5).

Мета статті. *Об'єкт дослідження* – політичні дискурси США, Великої Британії й України, *предмет аналізу* – контрастивне моделювання токсичної політичної комунікації у зазначених дискурсах. *Мета дослідження* – побудувати модель токсичної політичної комунікації та визначити дискурсивні контрасти на матеріалі публічних виступів американських, британських і українських політиків. Для досягнення поставленої мети вирішено такі завдання: 1) розроблено семантичні умови токсичності як *мовленнєвого акту* і *немовної дії* в англійській та українській мовах; 2) побудовано модель токсичної політичної комунікації в американському, британському й українському політичних дискурсах; 3) визначено дискурсивні контрасти політичної токсичності у публічних виступах політиків-скандалістів Дональда Трампа (США), Найжела Фаража (Велика Британія) й Олега Ляшко (Україна).

Мовний корпус дослідження становлять відеозаписи політичних виступів сучасних американських (Donald Trump, Sarah Palin, Hillary Clinton, Nancy Pelosi, Alexandria Ocasio-Cortez, Andrew Cuomo), британських (John Bercow, Theresa May, David Cameron, Nigel Farage, Jeremy Corbyn, Priti Patel) і українських (Петро Порошенко, Олег Ляшко, Ірина Фаріон, Олексій Гончаренко, Ілля Ківа) політиків (загальний обсяг відеозапису – 20 годин), висловлювання або вчинки яких визначаються в медіа як токсичні. Інструментальний аналіз просодичних характеристик і жестового супроводу токсичних ділянок у мовленні зазначених політиків виконано за допомогою програмних пакетів PRAAT 6.1.16 і Sound Forge 11.0.

Виклад основного матеріалу. Для визначення дискурсивних контрастів політичної токсичності у публічних виступах політиків США, Великої Британії й України було розроблено модель *токсичної політичної комунікації*, яка включає чотири рівня вираження токсичності – семантичний, вербальний, невербальний, екстралінгвальний [14, с. 130] і є основою порівняння (*tertium comparationis*) у двобічному зіставленні наведених засобів вираження токсичності в американському, британському й українському політичних дискурсах.

Семантика токсичності в англійській та українській мовах есплікується за допомогою як *мовленнєвих актів*, так і *немовних дій*, наприклад, через ряд спільних синонімів – англ. *to bully, to denigrate, to jeer* / укр. *знуцатися, збиткуватися, глумитися*, мета яких – уявити об'єкт знущання *смішним*. *Семантичні умови* токсичності як немовної дії можуть виражатися парафразою: *X знущається <збиткується, глумиться>* з *Y* = «здійснюючи дію *P* щодо *Y*, *X* хоче, щоб *Y* постав внаслідок *P* *смішним* і жалюгідним; *X* хоче цього, тому що отримує від цього задоволення і відчуває почуття переваги над *Y*; мовець вважає мотиви та поведінку *X* аморальними *<токсичними>*» (3, с. 427). Дієслово *знуцатися*, описуючи немовні дії, може

вказувати на їх широкий діапазон – від побоїв до чисто символічних дій, що завдають об'єкту тільки *моральну шкоду*. Також *знуцатися* може вживатися навіть у ситуаціях, які передбачають бездіяльність суб'єкта, внаслідок чого об'єкт опиняється у *смішному* або жалюгідному становищі. Як *мовленнєвий акт* дієслово *знуцатися* позначає завуальовану дію, коли можливим є сумнів у тому, чи є суб'єкт серйозним чи він іронізує (3, с. 428).

У синонімічному ряді англ. *confrontational, quarrelsome, scandalous, cantankerous* / укр. *конфліктний, склочний, скандальний, сварливий* аналогом ознаки «токсичний» є прикметник «скандальний» – «такий, поведінка або діяльність якого часто стає причиною пригод, що порушують громадський порядок і набувають широкого розголосу» (3, с. 479–480). Ознаки *склочний* і *скандальний* можуть поєднуватися не тільки з назвами конкретних людей у значенні суб'єкта, але і з назвами *сукупностей осіб* і використовуватися для класифікації номінацій різних типів політиків-токсиків, наприклад, англ. *hellraisers* / укр. *склочники*, англ. *troublemakers* / укр. *скандалісти*. Так, токсичний *політик-склочник* передбачає, що сварка спалахує через незначний привід, зазвичай через те, що зачеплені його особисті інтереси, тоді як особливість *політика-скандаліста* визначається бурхливим характером і значним масштабом конфліктів, які супроводжуються шумом і криками та зазвичай припускають велику кількість учасників (3, с. 480). Токсичні особливості *політика-скандаліста* пов'язані з тим, що він передбачає орієнтованість на аудиторію, зокрема його бажання привернути увагу слухачів / глядачів і, можливо, викликати у них співчуття (О. Ляшко, Н. Фараж, М. Макконнелл).

До *вербальних* маркерів токсичності у мовленні політиків відносимо використання газлайтінга (англ. *gaslighting*) і незв'язної мови (англ. *wordsalad*) з метою заплутати слухача, експліцитну словесну агресію, обзивання, загрози, розпалювання страху, а також імпліцитну токсичність, коли «отруєння» особистості співрозмовника здійснюється не тим, що сказано, а тим, що лише мається на увазі або опускається. Виконаний зіставний аналіз дозволив визначити вербальні контрасти політичної токсичності у публічних виступах політиків США, Великої Британії й України. Так, *контрастними* вербалізаторами токсичності у виступах американських політиків є висловлювання, які дискримінують адресата за ознакою раси або гендеру і концептуально пов'язані з рухами #BlackLivesMatter і #MeToo. Вербальна токсичність у виступах британських політиків визначається темами міграції та євроскептицизму (Brexit), англійського націоналізму (Scotxit, NI-xit), а також останнім часом – відмовою британського принца Гаррі та його дружини Меган Маркл від виконання королівських обов'язків (Megxit) і виникненням у зв'язку із чим нового для британського пабліку дискурсу расизму. Контрастність токсичності вербальних контентів в українській політиці визначається ідеологічним блоком проблем, пов'язаних із територіальним і політичним суверенітетом України («незалежність»), мовним питанням («двомовність») і національною ідеєю («Армія. Мова. Віра») [14, с. 131].

Невербальні засоби оформлення токсичного висловлювання поділяємо на три групи, до яких належать тон мови (принизливо-заступницький, істеричний, пафосний, бравуючий), вираз обличчя (гордовитий погляд, що дивиться зверху вниз, перебільшена міміка, вирячені очі, кривляння) і мову тіла (розмахування руками та вказівка на співрозмовника вказівним пальцем, манірний вигляд, заступницькі жести (обійми, поплескування, дотики до рук або плечей співрозмовника)).

Спільним для політичних дискурсів США й України є агресивно-емоційний тип токсичних політиків, мовлення котрих характеризується конфліктними стратегіями з використанням тактик звинувачення й образи опонента, а також активним залученням імпульсивних рухів рук і голови, перебільшеної міміки й агресивної манери говоріння [14, с. 132].

До екстралінгвальних чинників токсичної політичної комунікації належать прагматичні, соціокультурні, психологічні, гендерні особливості певної токсичної мовної особистості політика в американській, британській та українській лінгвокультурах, а також конституція спілкування, яка визначається контактністю / дистантністю спілкування, соціальними ролями й офіційним / неофіційним статусом комунікантів, їхнім емоційним станом та ін. [15–17].

Для ілюстрації дискурсивних контрастів політичної токсичності у публічних виступах політиків-скандалістів США, Великої Британії й України розглянемо виступи політиків Дональда Трампа, Найджела Фаража й Олега Ляшка, яким у медіа указаних країн приписано ознаку «токсичний» (наприклад, пошуковий запит у Google на словосполучення слів «toxic + Donald Trump» показує 6 350 000, «toxic + Nigel Farage» – 300 000, «токсичний + Олег Ляшко» – 11 100 результатів) і публічні виступи яких завжди визначаються бурхливим характером, супроводжуються шумом і криками та зазвичай передбачають велику кількість учасників.

Так, Дональд Трамп у виступі 06 січня 2021 р., розповсюджуючи фейкові твердження про фальсифікацію виборів 2020 р., надихнув розлючений натовп на штурм Капітолію і спирався переважно на токсичні контенти, що закликають до конфлікту або протесту, наприклад: «...Now... it is up to Congress to confront this egregious assault on our democracy. And after this, we're going to walk down... and I'll be there with you... we're going to walk down... we're going to walk down... Anyone you want, but I think right here, we're going to walk down to the Capitol, and we're going to cheer on our brave senators and congressmen and women <...> ... You have to show strength and you have to be strong...» (9). У наведеному уривку бачимо, що токсичність звернення Трампа до учасників мітингу ініціюється за допомогою вербалізатора «egregious assault on our democracy», вербальні експлікати токсичних імпліцитних смислів («after this» → «після цього» = «після того, як вкрали мою перемогу»; «we're going to cheer on» → «ми тепер будьмо мужніми» = «ми змусимо сенаторів переглянути результати виборів») супроводжуються різким рухом правої руки та підвищенням або пониженням амплітуди гучності голосу. Таким чином, токсичний контент «protest» був запущений спусковим гачком «egregious assault on our democracy», унаслідок чого стався напад розлюченого натовпу на Капітолії зі скандуванням «Hang Mike Pence!».

Британський політик Найджел Фараж, скандальна поведінка котрого зробила значний внесок у токсичність публічного дискурсу Європи та Великої Британії (6), виступив із заключною промовою у Європейському парламенті 29 січня 2020 р., де у прямій і відкритій формі образив як окремих політиків, так і всю європейську політику загалом, наприклад: «...no more financial contributions, no more European court of justice, no more common fisheries policy, no more being talked down to, no more being bullied ... no more Guy Verhofstadt ... We don't need a European Commission, we don't need a European Court, we don't need EU institutions and all of this power and I can promise youth at in UKIP and indeed in the Brexit Party, we love Europe, we just hate the European Union – it's a simple as that!...» (7).

Вербальними маркерами вираження токсичності Н. Фаража у наведеному відривку є експлікація засудження політики Європейського Союзу за допомогою використання анафоричного повтору «we do not need», вираз ненависті до Євросоюзу у формі антитези «we love Europe, we just hate the European Union» і пряма образа присутнього на засіданні представника Європейського парламенту з питань Брексіта Гі Вергофстадта у формі градації, яка посилюється поєднанням її з анафорою «no more». Найджел Фарадж супроводжує анафоричний повтор «no more» різкими рухами широко розведених рук, кивками голови та нахилами всього тіла, а також акцентує ім'я «Гі» та прізвище «Вергофстадт» різкими рухами лівої руки з долонею у формі кулака. Таким чином, токсичний контент «Brexit» був запущений в інформаційний простір через спусковий гачок «we hate the European Union», наслідком чого стала негативна оцінка європейської політики загалом та образа окремих політиків зокрема.

Сильний токсичний ефект викликав також виступ скандального українського політика Олега Ляшка (4), який 17 січня 2017 р. назвав «урядовими даунами» депутатів, котрі виступають за скасування мораторію на вивезення з України лісу-кругляка, і порадив їм «йти на смітник»: «...Ніяких вибачень! Хай вони вибачаються перед мільйонами українців, яким не має за що годувати своїх дітей, перед мільйонами українців, у яких немає роботи <...> Тому, я ще раз повторюю: ті, хто позбавляє українців робот, ті, хто перетворив Україну на сировинний придаток – це урядові дауни, це слабоумні люди, які працюють проти України і є ворогами України ...» (2). Під час цього виступу рухи рук Олега Ляшка є різкими, імпульсивними, а тональність його мовлення і вираз обличчя мають агресивний характер. Із наведеного прикладу видно також, що токсичність може не тільки зруйнувати імідж корумпованих чиновників, яких у принизливій і образливій манері безпосередньо критикує Олег Ляшко, але й мати шкідливі наслідки опосередковано для третіх осіб, про що свідчить відкритий лист президента Всеукраїнської благодійної організації «Даун Синдром» (1). Таким чином, токсичний контент «корупція» через спусковий гачок «урядові Дауни» призвів до пошкодження іміджу чиновників-урядовців та опосередкованої образи – батьків хворих дітей і благодійної організації.

Висновки. Із виконаного дослідження робимо загальний висновок про те, що токсична політична комунікація є таким типом взаємодії, яка характеризується високим ступенем агресивної (вербальної та / або невербальної) поведінки різних учасників політичного дискурсу, завдає моральної шкоди або дискримінує опонента за расою, національністю або гендером, внаслідок чого такого політика (політиків) сприймають і потім визначають як токсичного (токсичних). Висловлювання політика є токсичними, якщо вони скеровані на руйнування переконань та уподобань опонента і мають шкідливі наслідки для його / її особистості або іміджу.

В основі моделі токсичної політичної комунікації лежить механізм приписування політику атрибута «токсичний», що є результатом проекції зазвичай протилежної соціально-політичної групи чи партії. Тому сприйняття поведінки політичної фігури та його висловлювань як токсичних виконується лише його опонентами, тоді як його прихильники, навпаки, позитивно оцінюють здатність свого лідера використовувати бурхливу дискусію або сварку, щоб висловлювати свою думку, не піклуючись про те, чи можуть або не можуть деякі політики діяти відповідно до того, що вони говорять.

У дослідженні токсичної політичної комунікації необхідно розмежовувати поняття «токсичність» і «агресивність», «вер-

бальна токсичність» і «вербальна агресія». Так, вербальна агресія, пов'язана із прямою експлікацією негативних почуттів як через мовні акти (прокляття, погрози), так і через невербаліку (підвищений голос, жестикуляцію), не завжди зачіпає опонента і призводить до моральної шкоди, тоді як вербальна токсичність, основною формою якої є уїдливість, імпліцитно впливає на настрій, переконання і вчинки співрозмовника і руйнує його особистість. Також токсичність висловлювань або вчинків публічних осіб, на відміну від агресивності, може побічно впливати на неprisутніх третіх осіб і мати надалі значні негативні наслідки.

Перспективною є розробка дискурс-портретів токсичних політиків у різних лінгвокультурах / дискурсах із урахуванням мотиваційних настанів, маніпулятивних механізмів впливу на різні види аудиторії, стратегій і тактик лінгвального вираження токсичності із включеними жестовими та мімічними компонентами.

Література:

1. Політологічний енциклопедичний словник : навчальний посібник. Київ : Генеза, 1997. 395 с.
2. Koratana A., Hu K. Toxic Speech Detection. URL: <https://web.stanford.edu/class/archive/cs/cs224n/cs224n.1194/reports/custom/15744362.pdf>
3. Shkvorchenko, N. Linguistic and Gender Peculiarities of English Political Discourse. *Annals of the University of Craiova. Series Philology. Linguistics*. XLII, № 1–2. 2020. P. 398–416.
4. Taylor, D. Toxic Communities: Environmental Racism, Industrial Pollution, and Residential Mobility. New York : New York University Press, 2014. 352 p.
5. Шкворченко Н.Н. Токсичные вербальные контенты в политических дискурсах США, Великобритании и Украины. *Proceedings of the 11th International scientific and practical conference*. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2021. P. 436–440. URL: <https://sci-conf.com.ua/xi-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiyaworld-science-problems-prospects-and-innovations-14-16-iyulya-2021-goda-torontokanada-arhiv/>.
6. Еременко Е.Д. Порно как токсичный контент. *Studia Culturae*. 2013. № 15. С. 75–81.
7. Pavliková M., Šenkýřová B., Drmola J. Propaganda and Disinformation Go Online. Challenging Online Propaganda and Disinformation in the 21st Century. Cham : Springer International Publishing, 2021. 273 p.
8. Shkvorchenko, N., Koltsova, J. Hashtags as a special type of the Internet discourse. *Odesa Linguistic Journal*. 2019. Issue 13. P. 44–51. DOI: 10.32837/2312-3192/13/5.
9. Ковалевська А.В. Нейтралізація патогенних дискурсів : стратегія спростування. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія*. 2020. Вип. 31. С. 132–141. DOI: 10.24919/2308-4863/34-2-24.
10. Berkeshchuk, I., Shcherbak, I., Shkvorchenko, N., Masytska, T., Chorny, I. Modern Technologies and Application of ICT in the Training Process of Teachers-Philologists. *International Journal of Higher Education*. 2020. Vol. 9, № 7. P. 84–93. DOI: 10.5430/ijhe.v9n7p84.
11. Daniel, T.A. Organizational Toxin Handlers: The Critical Role of HR, OD, and Coaching Practitioners in Managing Toxic Workplace Situations. Cham : Springer International Publishing, 2020. 180 p.
12. Liboiron, M., Tironi, M., Calvillo, N. Toxic politics: Acting in a permanently polluted world. *Social Studies of Science*. 2018. Vol. 48 (3). P. 331–349. DOI: 10.1177/0306312718783087
13. Knoblock, N. Language of conflict: discourses of the Ukrainian crisis. London : Bloomsbury Academic, 2020. 279 p.
14. Шкворченко Н.М. Токсичний політичний дискурс у США й Україні: когнітивно-дискурсивні контрасти. *Записки з романо-германської філології*. 2021. Вип. 1 (46). С. 127–134. DOI: 10.18524/2307-4604.2021.1(46).234406.
15. Шкворченко Н.М. Ділова жінка VS. діловий чоловік: боротьба двох концептів в англomовному офіційно-діловому дискурсі. *Концепти і контрасти (монографія)*. 2017. С. 533–540.
16. Шкворченко Н.Н. Динамічний компонент інтонації як спосіб впливу в англomовних ділових діалогах. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2014. Вип. 4. С. 309–312.

17. Шкворченко Н.Н. Структура и классификация англоязычного делового диалога. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія : Філологічні науки (мовознавство)*. 2016. Вип. 5. С. 198–203.

Ілюстративний матеріал:

1. Відкритий лист Олєгу Ляшкю. URL: <http://downsyndrome.org.ua/otkrytoe-pismo-olegu-lyashko>.
2. Ляшко: Я не буду вибачатись за те, що захищаю українців. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=a1HOeD6v87M>.
3. Новый объяснительный словарь синонимов русского языка. Москва ; Вена : Языки славянской культуры, 2004. 1488 с.
4. Чи мають посадовці відповідати за свої дискримінаційні висловлювання? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28248723.html>.
5. How AI Is Learning to Identify Toxic Online Content. URL: <https://www.scientificamerican.com/article/can-ai-identify-toxic-online-content/>.
6. Nigel Farage is not “controversial” – he is toxic. Why do we keep giving him airtime? URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/dec/11/nigel-farage-not-controversial-toxic-why-give-airtime-question-time>.
7. Nigel Farage’s last words to the European Parliament. URL: <https://www.bbc.com/news/av/uk-51294356>.
8. Toxicity. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/toxicity>.
9. Trump Encourages Those At His Rally To March To The Capitol. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5fIt6c0MQ58>.

Shkvorchenko N. Toxic political communication in the USA, Great Britain and Ukraine (contrastive aspect)

Summary. This paper deals with the determination of discursive contrasts of toxic political communication in the USA, Great Britain and Ukraine. The object of study are the political discourses of the United States, Great Britain and Ukraine; the subject of analysis is contrastive modeling of toxic political communication in these discourses. Toxic political communication is understood as a type of interaction characterized by a high degree of aggressive (verbal and/or nonverbal) behavior of various participants in political discourse, which causes moral harm or discriminates against the opponent by race, ethnicity or gender resulting in such politician(s) being *perceived* and then *designated* as toxic. The model of toxic political communication includes semantic, verbal, nonverbal, extralingual levels and is the basis of comparison (*tertium comparationis*) in the bilateral comparison of the various levels of expressing toxicity in American, British and Ukrainian political discourses. The verbal markers of toxicity in politicians’ speech include the presence of verbal aggression (bullying, name-calling, threatening, fear mongering, racial slurs, the n-word or kung-flu, etc.) using tactics of gaslighting and word-salad, fake emotionality through the voice and gestures/body language aimed at confusing the listener, as well as unexpressed meanings that are only implied or omitted (implicit toxicity). Discursive contrasts of toxic political communication are discrimination based on race (BlackLivesMatter) or gender (MeToo) (USA); migration and Euroscepticism (Brexit), English nationalism (Scotxit, NI-xit), Prince Harry and his wife Meghan Markle stepping down from royal duties (Megxit) (UK); territorial and political sovereignty (“Nezalezhnist”), language issue (“Dvomovnist”), national idea (“Armiia. Mova. Vira”) (Ukraine). The development of discourse portraits of toxic politicians in different linguistic cultures/discourses is promising taking into account motivational guidelines, manipulative mechanisms of influencing different types of audiences, strategies and tactics of linguistic expression of toxicity with gestures and facial expressions.

Key words: toxic, political communication, semantic, verbal, nonverbal, extralingual, USA, Great Britain, Ukraine, discourse, contrast.